

ἀκρωτήριον τὸ ἀνατολικώτερον ἄκρον τῶν ὄρεων Λαμμερμούρ.
Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐγκαταστήσει στρατιωτικὸν σταθμὸν.

Ἄδγκιν. Μικρὸν τουρκικὸν χωρίον (300—400 κάτοικοι) κείμενον παρὰ τὴν ἀμαξιτῶν ὁδὸν Μπιλετζικ—Ἐσκή Σεχρή, εἰς ἀπόστασιν 12 χιλιομέτρων ἀπὸ Σεῖγκούντ και βορείως τοῦ αὐθένος ὅστις συνδέει ἀνατολικῶς τὸν ὄρεινὸν ὄγκον Μπόξ Ντάγ (1300 μ.) πρὸς τὸ δυτικῶς χθαμαλὸν καί, κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν τμήμα, βραχῶδες ὄροπέδιον Ντούξ.

Τὸ χωρίον τοῦτο κείμενον ἐπὶ τῆς ΒΑ. κλιτύος εὐρέως βραχῶδους ὑψώματος, καταλίπτοντος ἀμέσως ἐν ἀρχῇ εἰς βραχὺ τι ἀνδρον καὶ εἰτα ἀποτομῶς εἰς βαθεῖαν μισγάγγειαν σχηματιζομένην μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κατέναντι πρὸς ἀνατολὰς ὄγκου Τσαλίξ—Γιαϊλά, φράσσει στενωρείαν ἥτις ἀρχεται 6 περίπου χιλιόμετρα νοτίως Σεῖγκούντ και ἐκτείνεται πρὸς νότον ἐπὶ μήκους πλέον τῶν 10 χιλιομέτρων. Ἡ σημασία τῆς στενωρείας; ταύτης διὰ τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐπιχειροῦντα εἶναι προφανῆς, δεδομένου ὅτι ἡ διὰ Μπιλετζικ—Σεῖγκούντ πρὸς Ἐσκή Σεχρή ὁδὸς ἐντὸς ταύτης ἐξελισσεται κατὰ μέγα μέρος.

Ἀλασα ἡ περὶ αὐτὴν ἐπὶ τὸ ὄνομα Ἄβγκιν συνεδέθη πρὸς μίαν γιγαντομαχίαν μέρος τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τῆς στρατιῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς δόλοκλήρον σχεδὸν τὸν Τουρκικὸν στρατόν, καθ' ἣν ἀνεδείχθη διὰ πολλοστὴν φορὰν ἡ μεγάλη ὀρητικότης τῶν ἐπιθέσεων τοῦ Ἑλλήνος στρατιώτου.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπὸ τακτικῆς ἀπόψεως ὁ ἀγὼν τοῦ Ἄβγκιν (III Μεραρχία) παρέχει ὀφέλιμα διδάγματα καλῆς ὁδηγίας, ἀξίζει ἢ ὅσον τὸ δυνατόν λεπτομερεστέρως ἀνάπτυξις τοῦ ἀγῶνος τούτου.

Κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1921 ἡ Στρατιὰ Μικρᾶς Ἀσίας ἐλάμβανε παρὰ τῆς ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας (Δ. Γούναρη) τὴν διαταγὴν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν γραμμὴν Ἐσκή Σεχρή—Ἀφιὸν Καραχισάρ διὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος.

Ἡ Στρατιὰ Μικρᾶς Ἀσίας εἶχε προμελετήσει μίαν τοιαύτην ἐπιχείρησιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πληροφορίες ἔφερον τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν Τουρκικῶν δυνάμεων συγκεντρωμένων περὶ τὸ Ἐσκή Σεχρή, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν Στρατιάν ἦτο γνωστὴ ἡ σημασία ἣν ἀπέδιδεν ὁ ἔχθρος εἰς τὸ Ἐσκή Σεχρή, ὡς κῶμβιον τῶν εἰς Ἄγκυραν ἀγούσων σιδηροδρομικῶν καὶ ὁδικῶν συγκοινωνιῶν, ὡς ἐπίσης ἐτύγχανε λίαν γνωστὴ ἡ ἀμυντικὴ ἀξία τῶν καλυπτοῦσάν τὰ Ἐσκή Σεχρή θέσεων (Κοβαλίτσα, Ἄβγκιν) ἀπὸ ἐπιθέσεως προερχομένης ἐκ περὶ τῆς Προύσης, κατόπιν τῆς περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1920 ἐπιχειρηθείσης ἐπιθετικῆς ἀναγνωρίσεως Κοβαλίτσης, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τούτων ἡ Στρατιὰ εἶχε μελετήσει σχεδὸν ἐπιχειρήσεων καθ' ὃ ἡ ἐπιθεσις κατὰ τοῦ Ἐσκή Σεχρή θὰ ἐγένετο συνδεδεασμένως διὰ τῶν δύο Σωμάτων Στρατοῦ τοῦ Γ' καὶ τοῦ Α'. Καὶ τὸ μὲν Γ' Σῶμα Στρατοῦ ἐκκινουὶν ἐκ περὶ τῆς Προύσης καὶ ἀγόμενον δι' Ἄινεγχιὸλ θὰ προσέβαλλε τὰς τουρκικὰς δυνάμεις τοῦ Ἐσκή Σεχρή κατὰ μέτωπον, ἐνῶ τὸ Α' Σῶμα Στρατοῦ, ἀγόμενον ἐκ περὶ τῆς Οὐσάκ διὰ Κιουταγίας, θὰ προσέβαλλε ταύτας κατὰ πλευρῶν καὶ νότια. Τὸ Α' Σῶμα θὰ ἄφινε μικρὸν προκιλυτικὸν ἀπόσπασμα ἀνατολικῶς τοῦ Οὐσάκ πρὸς κάλυψιν τούτου καὶ τῶν πρὸς Σμύρνην συγκοινωνιῶν κατὰ τῶν περὶ τὸ Ἀφιὸν Καραχισάρ ἀσμαντῶν ἐχθρικών δυνάμεων.

Ἀντὶ ὅμως τοῦ λογικοῦ τούτου σχεδίου, διὰ λόγους μὴ ἐξακριβωθέντας, ἐφηρμόσθη ἔτερον, κατὰ τὸ ὅποιον μόνον τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ θὰ ἐπετίθετο κατὰ τοῦ Ἐσκή Σεχρή, ἐνῶ τὸ Α' Σῶμα θὰ ἐπετίθετο κατὰ τοῦ Ἀφιὸν Καραχισάρ.

Φθίνοντος τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1921 τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ (III, VII καὶ X Μεραρχία), τὸ ὅποιον ἦτο διατεταγμένον ὡς ἑξῆς:

Χη Μεραρχία: Ἰσλάμ—Σόλους—Μπουριζοῦν ἐν προκαλύψει Σ. Δ. Μπαϊρκοῖ.

VIIη Μεραρχία: Τύμπος—Ἀκσοῦ—Ὀλυμπος, ἐν προκαλύψει Σ. Δ. Κεστέλ.

IIIη Μεραρχία: Σουζουρλοῦ—Ντερέμιο—Λερίε Τὰς—Προύσα, ἐν ἐφεδρείᾳ. Σ. Δ. Προύσα.

ἐλάμβανε τὴν διαταγὴν νὰ ἐπιτεθῇ ἀπὸ βορρᾶ κατὰ τοῦ ἔχθρου καὶ δι' ἀποκοπῆς ἢ ὑπερκεράσεως νὰ ἀχθῇ καὶ καταλάβῃ τὸ Ἐσκή Σεχρή, ὅπερ ἀπετέλει σημαντικὸν κῶμβιον συγκοινωνιῶν τοῦ ἔχθρου.

Ταυτοχρόνως, αἱ δυνάμεις ἀπὸ Νότου (Οὐσάκ) θὰ ἐνήργουν ὁμοίως πρὸς Ἀφιὸν Καραχισάρ.

Ἡμέρα ἐξορμήσεως ὄριζετο ἡ 10 Μαρτίου.

Ἡ κατάσταση τοῦ ἔχθρου ἔναντι τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο ἡ ἑξῆς:

Ἐναντὶ τῶν ἡμετέρων προφυλακῶν διέθετον ἀσθενεῖς δυνάμεις μετὰ οὐλαμῶν τινῶν ὄρ. πυρῆς, τὸν δὲ κύριον ὄγκον τῶν δυνάμεων του εἶχε συγκεντρώσει περὶ τὸ Ἐσκή Σεχρή καὶ τὰ ὑψώματα Κοβαλίτσης—Ἄβγκιν, ἐφ' ὃν κυρίως, ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως, ἐσκόπει νὰ ἀγωνισθῇ. Ἐπιθετικῆ, ἄλλως τε, ἀναγνωρίσεως ἐπελεσθεῖσα περὶ τὸν 10βριον 1920 εἶχεν ἀποκαλύψει τὰς θέσεις τῆς κυρίας αὐτοῦ ἀντιστάσεως, ἄς, ὡς ἐπραττε συνήθως, καὶ τότε ὀργανωμένας, ἔκτοτε δὲν ἐπαύσε νὰ βελτιώσῃ συντόμως. Παρατηρήσεις ἀεροπλάνων εἶχον σημαίσει ἐν μέρει τὴν ἐν βραχεὶ χρόνῳ συντελεσθεῖσαν ταύτην ἐργασίαν.

Αἱ δυνάμεις τοῦ ἔχθρου, ἐξ ἄλλου, αἱ ἔναντι τοῦ Γ' Σώματος Στρατοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίες τῆς ὑπηρεσίας, εἶχον σοβαρῶς ἐνισχυθῆ κατὰ τὴν τελευταίαν περιόδον ἀνερχόμεναι κατὰ τὰ δεξιά εἰς 25 καὶ πλέον χιλ. ἀνδρας, ὧν τὸ πλεῖστον, λόγῳ τῆς εἰδικῆς συνθέσεως τῶν μονάδων του, ἦσαν μάχιμοι.

Ἐξ ἀντιθέτου, τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ δὲν διέθετε πραγματι-

κῶς ἢ τὰς κάτωθι δυνάμεις κατ' αὐτὴν τὴν ἔναρξιν τῶν ἐπιχειρήσεων:

Τυφεία 16.000, Πολυβόλα 224, Σπάθαι (Ταξιαρχ. καὶ Ἡμιλαρχ.) 1.300, Πυροβόλα: 36 Ὀρειβατικά, 28 Πεδινά, 12 Εἰσέτα. Τοιαύτη τις ἦτο ἡ γενικὴ κατάστασις τὴν 9ην Μαρτίου 1921, παραμονὴν τῆς ἐξορμήσεως.

Τὸ Γ' Σ. Στρατοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς του, διέτασσε:

VII Μεραρχία (χώρος συγκεντρώσεως Ἀκσοῦ—Κεστέλ) νὰ προσέλθῃ πρὸς Ἐσκή Σεχρή με δρομολόγιον Ἀκσοῦ Ἀίνεγκὸλ—Νασίφ Πασσά—Καράκ.... Ἐσκή Σεχρή.

III Μεραρχία (χώρος συγκεντρώσεως Μύλοι—Τύμπος), ὁμοίως νὰ καταλάβῃ τοῦτο.

Πρὸς τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς Μεραρχίας ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ διετάσσετο ὅπως παρακολουθοῦσα τὴν αὐτὴν πρὸς Σεῖγκούντ ἀμαξιτῶν ὁδὸν ἐπιζητήσῃ τὴν προσβολὴν τοῦ δεξιῦ ἢ τῶν νῶτων τοῦ ἔχθρου.

Τέλος, ἡ III Μεραρχία κατὰ τὴν ἐν Μπιλετζικ διάβασιν τῆς τῆν ἡμέραν τῆς 12ης Μαρτίου, παρελάμβανε παρὰ τῆς X Μεραρχίας, διερχομένης ταυτοχρόνως ἐκεῖθεν, ἐν Σύνυμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ (3¹/₂ Πυρῆ), μίαν μοῖραν βαρέος (2 Πυρῆ) καὶ μίαν Πεδ. ἐφοδιοπομπὴν, ἀφίνουσα εἰς Μπιλετζικ τὴν ἐφοδιοπομπὴν καμῆλων, καὶ 2 ὄρειναι Χειρουργεῖα, δι' ὧν εἶχε ἐνισχυθῆ ἀπ' ἀρχῆς.

Περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς 12ης Μαρτίου, ἡ Μεραρχία με τὴν γέαν αὐτῆς συγκρότησιν καὶ μετὰ πορείαν ἀνενόκλητον (ἀσθενεῖς ἐχθρικοὶ ἀντιστάσεις ἀνστράφησαν παρὰ τῆς προπρονομιμένης Ταξ. Ἰππικοῦ) ἀφικνεῖτο καὶ κατηλύζετο καλυπτομένη περὶ τὸ Γενῆ—Κιοῖ, πλὴν τῆς Μοίρας Βαρέος Πυρῆ, ἥτις λόγῳ βλάβης τῆς δυτικῶς Γενῆ—Κιοῖ γερφίας, παρέμεινεν ἐπὶ τόπου, ὅθεν καὶ διετίθετο εἰς τὴν X Μεραρχίαν αὐτῆς.

Ταυτοχρόνως ἡ X Μεραρχία, ἥτις εἶχε διασταυρωθῆ εἰς Μπιλετζικ μετὰ τῆς III, κατελάμβανε τὸ Νταμλάρ, ἡ δὲ VII τὸ Παζαρετζικ.

Ἀφ' ἑσπέρας τῆς 12ης (ὥρα 17η) ἐλαμβάνετο παρὰ τοῦ Σώματος Στρατοῦ ἡ διαταγὴ ὅπως ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ προωθήσῃ τὰς ἀναγνωρίσεις τῆς πρὸς Ἄβγκιν καὶ πέραν τούτου, καθ' ὅσον πληροφωρία ἀεροπλάνου ἐδείκνυον προθέσεις τοῦ ἔχθρου πρὸς ὑποχώρησιν καὶ πέραν τοῦ Ἐσκή Σεχρή, αἱ δὲ Μεραρχίαι προωθηθῶσιν ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὅσον τὸ δυνατόν νοτιώτερον.

Ἡ III Μεραρχία διετάσσετο νὰ προωθηθῇ πρὸς Ἄβγκιν.

Λόγῳ τοῦ προεχωρηκότος τῆς ὥρας, ἡ Μεραρχία δὲν ἐκινήθη.

Τὴν 13ην Μαρτίου, ἡ Μεραρχία ἐτίθετο ἀπὸ πρωΐα εἰς κίνησιν με δρομολόγιον πρὸς Ἄβγκιν. Τὴν 9ην ὥραν ἐλαμβάνετο διαταγὴ τοῦ Σ. Στρατοῦ δι' ἧς ὄριζετο χώρος σταθμιστέως διὰ τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ περὶ τὸ Κιζιλ—Σεραὶ τοιοῦτος. Τὴν 9. 30 οὐχ' ἦτον, ἡ πρὸ τῆς Μεραρχίας κινήθεισα Ταξιαρχία Ἰππικοῦ προσκορούσασα εἰς ἐχθρικὴν ἀντίστασιν (πυρὰ Πυροβόλ. καὶ Πεζικοῦ) ἀνέκοπτε τὴν πορείαν τῆς 4 χιλιομ. ΒΑ. Σεῖγκούντ.

Κατόπιν τούτου ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ ἀπεκάλυψε τὸ μέτωπον τῆς III Μεραρχίας ταχθεῖσα πρὸς τὸ ἀριστερὸν τῆς πλευρᾶς ἢ εἰς ἔχουσα ἐν ἐμπροσθοφυλακῇ τὸ 12ον Σ.Π. μετὰ μοίρας Ὀρειβ. Πυρῆ (1 1)² Πυρῆ) ἀνέλαβε τὸν ἀγῶνα, διατάξασα ταύτην νὰ ἐπιτεθῇ, τῶν λοιπῶν μονάδων προκαλυπτομένων ἐν ἀναμονῇ. Ταυτοχρόνως ἐλαμβάνετο ἡ διαταγὴ ἐπιχειρήσεων τῆς ἡμέρας, μὴ περιεληθούσα ἀπὸ πρωΐας εἰς τὴν Μεραρχίαν, δι' ἧς διετάσσετο ἀντιθέτως ἢ παραμονῇ τῶν Μεραρχιῶν τοῦ Σώματος εἰς τοὺς καταυλισμοὺς τῆς προηγουμένης.

Ἡ κατάσταση οὐχ' ἦτον ἐπέβαλλε τὴν ἐνέργειαν, καὶ ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Μεραρχίας ἀναπτυχθεῖσα εὐρέως καὶ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ Πυροβολικοῦ τῆς ἐπετίθετο, περὶ τὴν μεσημβρίαν, σφοδρῶς κατὰ τῶν ΒΑ. Σεῖγκούντ ὑψώματων τῶν κατεχομένων παρὰ τοῦ ἔχθρου. Τὸ βον Σύνυμα ἀκολουθεῖ ὀπίσω καὶ δεξιά. Τοιαύτη ἦτο ἡ ὁρμὴ τῆς ἐπιθέσεως ὥστε ἡ κατάσταση ἐξεκαθαρίσθη μετ' οὐ πολὺ. Αἱ προεχωρημέναι δυνάμεις τοῦ ἔχθρου, αἵτινες, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐξηκριβώθη, ἀνήρχοντο εἰς 1500 ἀνδρας μετὰ 150 ἰπλέων καὶ 3 πυροβόλων, ὑπεχώρουν ἐν ἀταξίᾳ πρὸς Ἄβγκιν. Οὕτω ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἐχώρει πρὸς Σεῖγκούντ, ἀκολουθουμένη ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς Μεραρχίας καὶ ὑπερβῆσασα τοῦτο εἰσῆρχετο εἰς τὴν ζώνην τοῦ σφοδροῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦτο, ἐν διατάξει προσπελάσεως, ἐπεζητήθη συντόμως ἢ μετὰ τοῦ ἔχθρου ἐπαφῆ Ν. Σεῖγκούντ, ἥτις καὶ ἐλήφθη περὶ τὰ 5 χιλιόμετρα νοτίως τούτου. Ἡ ὥρα ἦτο 14.30, ὅταν ἐλαμβάνετο διαταγὴ τοῦ Σ. Στρατοῦ, δι' ἧς ὄριζετο ὅπως αἱ Μεραρχίαι μὴ κινήθωσι τὴν 14 Μαρτίου, ἀν δὲν διετάσσοντο μεταγενεστέρως.

Προόδους τῆς ἡμέρας, ἡ ἐπαφὴ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον στενὴ. Ταυτοχρόνως ἐλαμβάνοντο, ἐφ' ὅσον ἡ ἀναγνωρίσεις συνετελεῖτο, προκαταρκτικαὶ διατάξεις μάχης. Οὕτω, τὸ βον Σ. Π. ἐτάσσετο κλιμακωτῶς ὀπίσω τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ 12ου Σ. Π. (ἐμπροσθοφυλακῆς) ἵνα, ἀφ' ἐνός, ἀσφαλίσῃ τοῦτο, ἀφ' ἑτέρου ἀγῆται βαθμηδὸν ἐπὶ τῶν πιθανῶν θέσεων ἐξορμήσεως, αἱ δὲ IIIα Μ. Ο. ΠΡ καὶ I καὶ II Μ. Π. Π. κατελάμβανον θέσεις βολῆς προβλεπομένης διὰ τὴν ἀμέσων ὑποστηρίξειν τοῦ Πεζικοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐπομένης.

Ἐν τῷ μεταξύ, τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης, ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ μετετρέπετο εἰς προφυλακὰς μάχης, ἐφ' ὃν θέσεων ἐμάχετο, αἱ δὲ λοιπαὶ μονάδες ἐτίθεντο ἐν καταυλισμῷ, ὅπου ἀν ἐκάστη ἐτάχθη. Προκειμένου μάλιστα τὴν ἐπομένην νὰ μὴ συνεχισθῇ ἡ δράσις ἀνευ νεωτέρας διαταγῆς ἐλήφθησαν διατάξεις ἀνάλογοι πρὸς ἀποφυγὴν συμπλοκῆς εἰς τὸν ἀγῶνα.

Τὴν 14 καὶ ὥραν 4ην ἐλήφθη Δ)γ) Ἐπιχειρήσεων.

Ἡ III Μεραρχία θὰ ἐπετίθετο πρὸς Ἄβγκιν—Ἐσκή Σεχρή.

Ἡ X Μεραρχία θὰ ἐπετίθετο πρὸς Ἀκσοῦ Μπουρά—Ἀλήμπερ Ντουζοῦ Πορία—Τσουκούρ Μπουρά.

Ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ θὰ ἐνήργει ἀνατολικώτερον τῆς III

